

ДО ПИТАННЯ ПРО МОВНО-КОМУНІКАТИВНІ ВМІННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

*Горлова Л.Л.
Полтава, Україна*

Юриспруденція, як і інші галузі, має значний термінологічний базис, а викладання іноземної мови юристам відіграє важливу роль у площині правових навчальних програм як в академічній діяльності, так і в професійному середовищі. У зв'язку з тим, що англійська як іноземна мова має міжнародний статус, відіграє роль головної мови-посередниці та стала основною юридичною мовою Європейського союзу, студенти юридичних спеціальностей, що вивчають англійську мову як іноземну, прагнуть досягнути високих стандартів у оволодінні юридичною термінологією іноземної мови як лексичним базисом мови.

Під час оволодіння юридичною термінологією виникає щонайменше дві проблеми. Перша – розуміння загальних лінгвістичних особливостей іноземного тезаурусу (глосарію), як, наприклад, використання лексики і граматичних конструкцій, а також розуміння фонетичних особливостей, друга – відмінності національної правової системи та правової системи країни, чия мова вивчається. Саме тому навчання англійської юридичної мови поєднує в собі методику викладання іноземної мови та знання правової системи країни, мова якої вивчається. Студенти залучаються в процес оволодіння іноземною юридичною мовою через мову права. Оскільки іноземна мова у сфері правничих галузей вимагає спеціальних, концептуальних і лінгвістичних знань, методика викладання орієнтується на освоєння лексики, синтаксису, усного мовлення та стилістики.

Як відомо, розвиток лексичних навичок включає декілька етапів: ознайомлення з лексичною одиницею (звукове, графічне, семантичне, граматико-парадигматичне), закріплення і тренування лексичної одиниці в усному та письмовому мовленні. На останньому етапі здійснюється основний обсяг роботи, орієнтованої на практичне (комунікативне) оволодіння лексичними одиницями.

Підкреслюючи важливе значення введення нових лексичних одиниць у контекст, не можна недооцінювати та ігнорувати роботу над ізольованим терміном. Це дає змогу глибше розкрити основні характеристики лексичної одиниці: фонетичну, семантичну, граматичну; синонімію, антонімію, омонімію; стилістичні можливості та межі використання в контексті.

У навчанні професійної термінології важливо пам'ятати, що: з метою створення міцних мовленнєвих зв'язків в усному мовленні необхідно передусім мовленнєве або умовно-мовленнєве тренування нових слів та виразів шляхом поєднання нової лексики з раніше вивченою. Уся професійно орієнтована лексика повинна засвоюватися через відомий граматичний матеріал. Ці методичні принципи висувають певні вимоги до повторюваності

професійної термінології всередині дидактичних текстів, у послідовності вивчення лексики. Головними критеріями відбору текстового матеріалу як основної одиниці навчання мають бути професійна спрямованість (дискурсивна доцільність), автентичність (еквівалентність професійному іншомовному контексту), актуальність (відповідність сучасному стану мови як структури в постійному розвитку), інформативність (смыслонаповненість), мовна доступність (виправдана редукція) та культурологічна насиченість (лінгвокраєзнавчий вимір).

Мова розуміється як невід'ємна частина існування кожного суспільства, а система права є комунікативним засобом взаємодії його суб'єктів. Це має стосунок до всіх держав, народів, людських спільнот та часткових колективних об'єднань. Мова права, обслуговуючи потреби людей, виконує в тому числі і найважливішу свою функцію – спілкування. Його не варто розуміти спрощено лише як здійснення комунікативного акту між двома чи кількома особами. Спілкування може відбуватися у часі і просторі, діяхронно і синхронно, в усній і писемній формах. Воно має потенціал відбуватися за допомогою вербальних та невербальних засобів (символів (зорових, слухових), міміки, жестів тощо). Комунікація в цьому сенсі – це смисловий та ідеально-змістовий аспект соціальної взаємодії; обмін інформацією в різноманітних процесах спілкування. Мова відображає загальний рівень спеціаліста будь-якого фаху та є його своєрідним показником. Формування креативної мовно-компетентної особистості, котра має розвинуте почуття мови (як мовленнєвих навичок), досконало володіє етикетом, знайома з кращими зразками дискурсивної поведінки (у межах теми / спеціальності / ситуації) та спрямована на толерантне спілкування з дотриманням позалінгвальних норм.

Фахівець у сучасному інформаційному суспільстві повинен швидко засвоювати необхідну інформацію, сприймати будь-яку форму мовлення, створювати монологи, вести діалоги, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетенції тощо. Від багатства його словникового запасу залежать професійність вигляд і успішність реалізації діяльності.

Професійна діяльність працівника правоохоронних органів потребує певних мовно-комунікативних вмінь. Професійна комунікативна компетенція формується на основі комунікативної компетенції. Вона ж, у свою чергу, визначається комунікативними намірами адресата; дотриманням комунікативних стратегій, що дають змогу досягти необхідного результату комунікації; знанням особистості співбесідника; зворотним зв'язком в акті спілкування, що передбачає врахування психологічних особливостей адресата, його соціальних ролей; умінням долати психологічні «перепони»; умінням володіти навичками декодування невербального мовлення співрозмовника; орієнтацією в умовах та ситуації спілкування; орієнтацією та підтриманням самого процесу спілкування; контролем власної мовленнєвої поведінки, емоцій тощо; навичками та умінням завершувати комунікацію, виходити з неї, контролювати ефекти після здійснення спілкування тощо.

Вплив комунікації на процес викладання лінгвістично орієнтованих дисциплін для спеціальностей поля юриспруденції є особливо актуальним,

адже воно стосується проблеми формування комунікативних умінь здобувачів вищої освіти у вищих навчальних закладах юридичного профілю, а ця проблема зумовлена змінами в системі освіти, її орієнтиром на формування комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів.

Варто зазначити, що достатньо ефективним є залучення до викладання актуальних методик викладання, як-от методу активного навчання, наприклад, здійснення аналізу конкретних ситуацій, розігрування ролей, ділова гра, мозковий штурм; інтерактивного методу навчання, наприклад, перегляду автентичних відеоматеріалів; використання технічних засобів, зокрема СПС (сучасні правові системи), що надають можливість інтегрувати сучасні матеріали в систему навчання; комунікативного методу, що охоплює живе спілкування з перекладачами, що мають досвід перекладу юридичної лексики та співпрацюють із міжнародними юридичними компаніями.

У межах комунікативного підходу до професійно орієнтованого навчання іноземної мови необхідним також є врахування методичного принципу інтерактивності навчання, що передбачає підключення студентів до такої моделі міжособистісної комунікації, котра спрямована на розвиток співпраці, орієнтована на взаємодію учасників комунікації, які прагнуть до соціального партнерства, діалогу для досягнення практичної мети, реалізуючи інтенцію.

У процесі діалогічного мовлення майбутні юристи повинні швидко та вільно оперувати термінологією, бути готовими до сприйняття співрозмовника, усвідомлення етапів ситуації, стратегій і тактик кооперативної взаємодії, їхніх мовленнєвих маркерів, користуватися знаннями специфіки професійної культури співрозмовників, лексиконом і тезаурусом певного лінгвістичного середовища і вміти адекватно інтерпретувати комунікативну інтенцію співрозмовника. Саме тому навчання професійно орієнтованому спілкуванню іноземною мовою можна використовувати з метою професійної соціалізації студентів юридичних спеціальностей при відповідній організації навчального матеріалу.

Для правників, як і для працівників правоохоронних органів і органів безпеки, є необхідними знання правової мови або мови права, а тим більше іншомовної. Позначивши відмінність понять «мова права» і «правнича мова», зазначимо, що мова права, яка базується на знаковій системі і системі символів повсякденної мови, не є абсолютно самостійною мовою, а є одним із складових елементів юридичної лінгвістики. Будь-який правовий текст – це не лише воля законодавця, правило поведінки, розпорядження, інструкція до дії тощо, це також і «духовний зміст», культура, відбиток того правового простору, де цей правовий текст був створений. Будь-який юридичний текст є елементом іншої культурної системи правових знань. І для того, щоб адекватно відтворити поняттєву систему та функціональний зміст таких текстів, суб'єкт, той, хто користується цим правовим текстом, має володіти не лише системними знаннями з юриспруденції, а й виступати посередником-компаративістом між відповідними правовими культурами.

Список використаних джерел:

1. Бесараб Т.П. Изучение лексики профессионального направления студентами-юристами как способ активного метода обучения иностранным языкам в вузе. *Молодой ученый*. 2015. Вып. 20 (100). С. 590–593.
2. Глуховська М.С. Метод проектних технологій у викладанні іноземних мов за професійним спрямуванням. Актуальні проблеми викладання іноземної мови професійного спілкування у вищих навчальних закладах на сучасному етапі: 2013 р.: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 11–12 квітня. 2013 р. Харків, 2013. С. 49–50.
3. Лемешко О.В., Лемешко В.В. Використання автентичних відеосюжетів професійної спрямованості у процесі вивчення англійської мови курсантами ВВНЗ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вып. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_3_9
4. Чиханцова О. Роль іншомовної професійної комунікаційної компетенції під час оволодіння фахом у ВНЗ. URL: <http://social-science.com.ua/article/695>

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ – ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О

*Гриженко В.В.
Полтава, Україна*

Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти потребує динамічного оновлення освітнього простору. Ключовою фігурою в здійсненні цього процесу є педагогічний працівник з його вмінням ефективно реагувати на інновації, які впроваджуються в процес підготовки кваліфікованих робітників.

Стрімкий розвиток виробничих технологій, оновлення матеріально-технічної бази, застосування кращих інноваційних практик зумовлює запровадження компетентнісного підходу в практику діяльності ЗП(ПТ)О. В таких умовах змінюються вимоги до рівня професійної підготовки викладачів та майстрів виробничого навчання, актуалізується потреба розвитку їхніх фахових компетентностей.

Сучасні умови професійної (професійно-технічної) освіти спонукають майстра виробничого навчання, викладача професійно-теоретичної підготовки до самовдосконалення і саморозвитку професійних та фахових компетентностей.

Особливістю діяльності ЗП(ПТ)О є те, що на їх базі вирішуються питання перепідготовки та підвищення кваліфікації як «своїх» педагогічних працівників так і проведення перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників інших навчальних закладів, виробничих підприємств та організацій.